

Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland tijdens de coronacrisis

Belangrijkste resultaten

Over het onderzoek

De resultaten die hieronder worden beschreven zijn verkregen via 2 onderzoeken:

1. Onderzoek onder 5.218 jongeren van 16-20 jaar, waarvoor data is verzameld tussen 18 mei en 1 juni (voordat de VO scholen weer opengingen).
2. Onderzoek onder 4.091 jongeren van 16-20 jaar en 1091 jongeren van 21-25 jaar, waarvoor data is verzameld tussen 11 december 2020 en 4 januari 2021 (toen de VO scholen weer dicht waren).

Voor beide onderzoeken werden jongeren via sociale media benaderd om deel te nemen. Er zijn vragen gesteld over vier periodes, namelijk (i) voor de coronacrisis, (ii) de eerste lockdown (15 maart-1 juni), (iii) afgelopen zomer (juni, juli, augustus) en (iv) de tweede lockdown (14 oktober-4 januari).

Singles hebben minder seks

In het voorjaar van 2020 vonden we dat singles tijdens de eerste lockdown aanzienlijk minder seks hadden (40%) dan voor de coronacrisis (67%). In de zomer – toen de maatregelen versoepeld waren – steeg het percentage singles dat seks had weer (69%) naar het niveau van voor de coronacrisis. Eind vorig jaar is dat percentage weer flink gedaald (52%), maar wel hoger dan tijdens de eerste lockdown.

Daten neemt af

Het aantal jongeren dat een eerste date had gehad, daalde van 51% voor de coronacrisis naar 21% tijdens de tweede lockdown. Deze daling heeft mogelijk te maken met het feit dat er offline minder mogelijkheden zijn om nieuwe mensen te ontmoeten, bijvoorbeeld door de sluiting van de scholen, doordat je minder vrienden ziet en doordat er geen feesten zijn. Zo ontmoette voor corona de meeste jongeren hun dates offline, bijvoorbeeld via vrienden (42%), school (36%) of feestjes/uitgaan (33%). Tijdens de tweede lockdown komen dates nog wel vaak tot stand via vrienden (32%) of school (29%), maar nu staan datingapps met 26% op de derde plaats.

Geen verschuiving naar online daten of seks

Toch is het gebruik van datingapps zelf niet toegenomen tijdens de coronacrisis. Ook lijken jongeren niet meer te experimenteren met online seks tijdens de coronacrisis. Het onderzoek laat zien dat het uitwisselen van seksueel getinte beelden (sexting) is afgenomen, zowel onder single jongeren als onder jongeren met een relatie. Voor corona verstuurde 33% van de jongeren wel eens een seksueel getint beeld, tijdens de beide lockdowns daalde dit percentage naar 25%. Voor single jongeren komt dit mogelijk omdat ze minder dates hebben om beelden mee uit te wisselen. Voor jongeren met een vaste partner geldt wellicht dat ze meer tijd samen doorbrengen, dus minder online hoeven uit te wisselen.

Seksueel actieve singles hebben vaak een seksmaatje

De groep singles die nog seks heeft is dus aanzienlijk kleiner tijdens de lockdown periodes. Binnen die groep singles die nog wél seks heeft, deed 58% dat tijdens de eerste lockdown en 60% tijdens de tweede lockdown de laatste keer met een losse partner met wie ze vaker seks hadden (een seksmaatje). Voor de coronacrisis was dat 28%, tijdens de zomer 33%. Het percentage singles dat maar één keer seks had met de laatste sekspartner (een one-nightstand) is tijdens de lockdowns juist iets kleiner (20%). De rest van de singles had de laatste keer seks met een vaste partner, met wie de relatie daarna verbroken is. Dit percentage is afgenomen van 47% voor de coronacrisis tot 20% tijdens de tweede lockdown.

Zorgen over seksueel geweld

Tijdens de coronacrisis (maart-december 2020) maakte 3% van de jongens en 7% van de meisjes van 16-21 jaar seksueel geweld mee (manuele, orale, vaginale of anale seks tegen de wil). Onder jongeren van 21-25 jaar is dat respectievelijk 2 en 5%. Dit is zorgelijk, zeker in het licht van een afname in seksuele activiteit onder singles en de relatief korte periode. Op grond van dit onderzoek is niet te zeggen of dit is toegenomen tijdens of vanwege de coronacrisis. De cijfers zijn ook niet generaliseerbaar naar de populatie Nederlandse jongeren. Zo is onze steekproef relatief seksueel actief en bevat deze veel meer jongeren die zich (ook) seksueel aangetrokken voelen tot seksegenoten. We weten dat deze groepen vaker seksueel geweld meemaken dan andere jongeren. Het is belangrijk om dit verder te onderzoeken.

Welbevinden neemt af

Het gaat niet goed met de mentale gezondheid van jongeren tijdens deze coronacrisis. Ongeveer twee derde van de jongeren (66% van de 16-20 jarigen, 62% van de 21-25 jarigen) voelt zich wel eens somber. Sinds de coronacrisis is de mentale gezondheid van jongeren blijvend verslechterd – ook tijdens de zomer – en in de tweede lockdown is dat nog iets erger dan ervoor. Single jongeren voelen zich iets vaker eenzaam dan jongeren met een partner, maar het verschil is niet groot. Op de andere aspecten van mentale gezondheid zien we nauwelijks verschillen tussen jongeren met en zonder partner.

Weinig veranderingen in masturbatie en pornogebruik

De mate waarin jongeren masturberen en porno kijken, lijkt weinig invloed te ondervinden van de coronacrisis. Single meisjes lijken in de loop van de coronacrisis wel iets vaker naar porno te zijn gaan kijken, maar de verschuiving is maar heel klein.

Informatie over seks en corona verbeterd, maar blijft nog wel achter bij andere informatie

Zestien procent van de jongeren van 16-20 jaar heeft sinds het begin van de coronacrisis behoefte gehad aan informatie over seks en corona. Onder oudere jongeren (21-25 jaar) is dit percentage iets hoger (20%). Van de jongeren die behoefte hadden aan deze informatie kon 15% van de 16-20 jarigen en 14% van de 21-25 jarigen dit niet vinden. Dat percentage is een stuk lager dan tijdens de eerste lockdown, toen maar liefst 22% van de groep die behoefte had aan informatie over seks en corona, deze informatie niet kon vinden. Toch blijft dit van alle thema's het onderwerp waarover de minste informatie beschikbaar is. Er is dus nog verbetering mogelijk.

Jongeren laten zich minder testen op soa in coronatijd

Negen procent van de jongeren van 16-20 jaar en 12% van de jongeren van 21-25 jaar wilde zich in de laatste 3 maanden van 2020 (tijdens de tweede lockdown) laten testen op een soa, maar heeft dit niet gedaan. In de jongste groep worden hiervoor vooral redenen genoemd die niet met corona te maken hebben (bijvoorbeeld dat het er niet van gekomen is of dat ze bang zijn dat hun ouders of huisgenoten er achter zouden komen). Voor 27% van deze jongeren was dit vanwege een aan corona gerelateerde reden, bijvoorbeeld omdat ze dachten dat hulpverleners het te druk hadden (15%) of omdat de soa-poli dicht was of geen plek had (11%). Het percentage jongeren van 16-20 jaar dat zich om corona gerelateerde redenen niet heeft laten testen lijkt tijdens de tweede lockdown wel een stuk lager dan tijdens de eerste lockdown, toen nog 47% van de jongeren een corona gerelateerde reden noemde. Onder jongeren van 21-25 jaar worden veel vaker corona gerelateerde redenen genoemd voor het vermijden van soa-zorg (55%). Wellicht speelt hun leeftijd ook een rol bij striktere triage door GGD's, maar dit zou nog uitgezocht moeten worden.

Anticonceptie en abortuszorg lijkt voortgang te vinden

Ongeveer drie van de vijf meisjes geven aan dat ze anticonceptie wilden gaan gebruiken, vervangen of wisselen tijdens de tweede lockdown. Voor het overgrote deel van deze meisjes was het niet nodig om hiervoor naar de huisarts, GGD of het ziekenhuis te gaan of geldt dat ze wel zijn gegaan en hier goed terecht konden. Vier procent van de 16-20 jarigen en 8% van de 21-25 jarigen is niet naar de huisarts, GGD of het ziekenhuis gegaan, omdat ze de zorg niet tot last wilden zijn of bang waren voor besmetting of doordat de huisarts, GGD of het ziekenhuis deze zorg tijdelijk niet bood. Voor 16-20 jarigen is dat minder dan tijdens de eerste lockdown, toen dit nog 9% was. Zes op de duizend meisjes van 16-20 jaar en negen op de duizend meisjes van 21-25 jaar is tijdens de tweede lockdown ongepland zwanger geweest. Alle meisjes die de zwangerschap wilden laten afbreken konden direct bij de abortuskliniek terecht.

Vervolgonderzoek

De beperking van sociale contacten zorgt ervoor dat een deel van de jongeren geen ervaring opdoet met relaties en seks, terwijl dat op deze leeftijd cruciaal is. Dat is zorgelijk, vooral omdat deze periode heel lang duurt. Uiteindelijk kan er hierdoor een gat van twee jaar of zelfs langer vallen in de seksuele ontwikkeling van jongeren. We weten echter helemaal niet hoe jongeren dit zelf beleven. Misschien vinden ze wel dat de coronacrisis ook voordelen biedt voor hun liefdesleven. Om hier inzicht in te krijgen, gaan we later dit jaar in gesprek met jongeren in een kwalitatief onderzoek.